Universal Declaration of Human Rights - Baatonum

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

Me tənun asaria yen adunia nəəsiabu

Garin tore

Nde mè ba doke mà təmbu kpuron beere ka ben asaria nerabu səəra tii məru ka gem weebu ka sere si na ta tasa anduniaə,

Nde mề dunia soo tomba nì ki bu to nun asaria ka yeru sariru dooru doke sere ba n ye tusa n dera daa kam ya dabia ma ya duniagibu daakari seeya. Yen sona yé tonu kanamo n kpuro kere yera ù wa u n tii mo kpa ù gere yè u bwisika, u tamaa doke kpa ù narùrabu ka yaaru biru ko,

Nde mề yè ya kere yera tem mi ba wooda swii bu tənum asaria nəni doke, n wa tirasi yu ku wii deema ù ka tii yina yen sə ba wii yoru diisiamə ka ba wii takaasi mə̂,

Nde mè yè ya kere yera bu nəəsina ka bu bərənu dam kɛ tem baa,

Nde mè tire te səə tem təm bè ba. Waa ONUN yigberu səə ba tənun asarian tii, win girima ka win beere, tən durə ka tən kurən nerabu (goo kun goo kere) kpam naane kua. Ma ba yii bu (swaa kpee) ko ne təmbun waaru ta koo ka sosi, kpa bu waaru gəsia doonəərugiru mi tii məra kon kpa,

Nde mè tem ka tem mè mu, yigberu duuwa me ka ONU ba mua bu ko mè ba koo ko bu ka tənun asaria ka win tii mərun tii tii girima doke,

Yè ya kere yera suam tem (tia) mè tənun asaria ka win tii mərun swaa səə, n wa mè ba yii ba ne ba koo ko bu yè ko mam mam.

Mennə bəkə ge, ga yərasia ga ne:

me tənun asaria yen andunia nəəsia bi bu saawa, gaa ni bweseru baatere ka tem baamere mu kasu mu naa, n wa təmbu kpuro, səm ko yenu ka yigbenu kpuro, bà n tənun asaria nəəsia bi bwisika bu asaria girima dokebu ka tii məru wuu swaa daasia ka keu səəsibu ka sere bwisi sosibu. Kpa bu ko mè ba koo ko n wa kpure kpure ba aweren temə, bu girima doke bi ka tii məə te sua, kpa bu ka səm buru ko wuu si su waa yigbe te səən təmbun tii ka tem mè ba mə min təmbu səə.

Damba 1

Ba təmbu kpuro marawa ba tii mə, ba nɛ, girima ka saria səə. Ba ra bwisiku, ba dasabu mə, ma n weene ba n waasinɛ mɛrobisiru səə.

Damba 2

Baawere ko kpi u sariaba ka tii məə ni ba kpara min baruka digoo kun tuko, bwesera, wasin gəna, durəwa, kurəwa, politikin beragia, n kun mɛ bwisikunu gana.

Yen biru, n à kooro bu tem ka tem wunana politiki ka wooda swaa soo. Kà da tem min di tonu yarima, mu tii monu mua, mu à mue ro.

Damba 3

Tənu baawere u waarun saria mə ka tii məru, ka sere mɛ ba koo wii yina.

Damba 4

Ba 'n goo yoru muamə, bu sere wii dendi. Ba yoru diisiabu ka yoru muaba yina.

Damba 5

Ba ѝ goo takaasi mò, ba ѝ ma goo nəni swaaru səəsinə, bu sere goo nuku kəsuru, ka sanani ka ma sere yè n ѝ weenɛ bu tən wundeko ni kuaa siimaa ko.

Damba 6

Baawere asaria mə yan kpuro bu wii tuburi ù n siribun tənu.

Damba 7

Təmbu kpuro ba newa woodan bera (swaa səə) n maa weene tii yina bi ba ko ka be yina, bun saa tia bu ku goo suu wuna, n da ma ba saria ye sara, bu ka wa bu be taki di ka bu be nəə kuuri be kpuro wooda ya ko be gane.

Damba 8

Tənu baawere u saria mə ù win tem siru ye feagiru faaba kana ma ba wi toraa swee yi səə wooda ya wi nəə ka.

Damba 9

N 'n korə bu tənu yərasia, bu wii nua n kun mɛ bu wii tem yara.

Damba 10

Tənu baawere u saria mə, naa nebu wəlluyee, ù win mem gere bu nəə dee dee samaan nəni, kpa siri yeru te ta n gənnu ka yaa murenamə, tu wunana ù n gem mə, yè n win baa ka win tirasi, tora te ba ma wi waasi tà n gem, sirikobu bu asaria ko.

Damba 11

- 1. Tənu wi ba toraru waasi, ma ba ǹ gina ten see da nəma tura, yen yero kun gina gee mə. Bà n koo wi siria n saria mə u goo kasu wi u koo ka wii yina.
- 2. N ѝ weene bu tɔnu taare we yèn sɔ u gaanu kua n kun me yèn sɔ u gaanu duari ni nu ѝ waa toraru ka asarian swaa sɔɔ, saname u ni kua Yen biru, n ѝ weene bu yero taare we ya n kpaaru kere nde yè ba ko raa wii we saa ye u tora.

Damba 12

Tənun waarun gari, win yenu win nəəsina ka win berusebu ya n` goo wa. Mena maa n n` weene bu tənu beere biasia kam səə. N weene asaria yu ka tənu yina ka kookoo si sa sia mi.

Damba 13

- 1. Tənu baawere u saria mə ù da mi u ki, kpa ù win yenu bani win temə.
- 2. Tənu baawere u saria mə ù tem gam n di see, ka da win tin tem, u koo ma kpi ù wure ù wuraa mi.

Damba 14

- 1. Bà n tənu takaasi mə, u saria mə ù waayeru kasu tem gam gia, kpa ù tem min baruka di.
- 2. Ba ǹ kpe bu asaria ye gbiisia ma ba seeda kua ba wa mà u torawa. N ǹ maa kooro bu asaria ye gbiisia ma win kookoosu kun saa dee dee n de me yigbe baka te ONU ya yii.

Damba 15

- 1. Tənu baawaren sariawa u n saa tem gam tənu.
- 2. Ba 'n goo yinarimə u n saa tem gam tənu, bu sere wii yinari ù tem swɛyna.

Damba 16

- 1. Saa tənu saa gaa tura, ba à bweseru garu, tem gam təndu, gusu nə saaru garu suu wune, tən kurə ka tən durə ba saria mə bu suana kpa bu bibu ma. Ben saria va ne wa suanaan swaa səə.
- 2. Be ba ki bu suana sere bu gina nəəsina n kun tirasi.
- 3. Sa seewa sa tənun bweseru deemawa tem mi, bwese tera ta gbiiya n ma weenɛ bu ka tè yina.

Damba 17

- 1. Baawere, a, wi turowaa a be dabinaa, u kon win baa mowa.
- 2. Ba nì kpɛ bu tənu win gaanu wərari ka dam.

Damba 18

Tənu baawere u ayeru mə: ù bwisiku nde mɛ u ki, u n dasabu mə, kpa ù gusunə sa; aye te ta dera u koo kpi ù gusunə saaru garu deri ù garu swii, nde mɛ u koo kpi ù gusunə saa wi turo, n kun mɛ sannu sannu, samaan wuswaaə n kun mɛ win beraə nde mɛ u ki.

Damba 19

Tənu baawere u saria mə ù gere me u wa, u kun nande, kpa ù gari ka dabaaru yè u nua tem pusi me u kpia ka mi u ki.

Damba 20

- 1. Tənu baawere saria mə ù mennə ka yigberu kó ta kun naanaanu ganu mə.
- 2. 2. Ba à goo tirasi mà ù yigberu garu du.

Damba 21

- 1. Tənu baawere u saria mə ù win tem təmbun wunanəsu səə du ù n ki win tii tii, n kun mɛ ù səməbu gabu wuba bé u ki bu wi wunana.
- 2. Tənu baawere koo kpi ù samaa səmburu (bature səmburu) ko, nde mɛ ba yen kpuna yii.
- 3. Me samaa ya yii mi səəra tem dam mu tasa. Swaa ye səə ba ko n da tete to, taki sari, sanam ka sanam, təmbu kpuron nəni biru n kun me bəkusaə, bu ku goo tirasi ko u ka goo tete toowa.

Damba 22

Tənu baawere u saria mə u nəm keru wa, mi win baa ya waa kpuro. Ka win tem kookari, ka mi nəəsina yè ya waa ka tem tukun dam, n wa win waaru tan girima mə.

Damba 23

- 1. Tənu baawere u saria mə ù səm buru ko, ù gəsi te u ki, ka ten yè ta mə n koo ka wi naawa kɛru wa səmburu tà n ra yəra gasə.
- 2. Təmbu kpuro, ba kəsia teeru mə bu mua saa ba ka səm bwese te eru mɔ́
- 3. Wi u səmburu mə kpuro u saria mə ù kəriaru mua me n weene, sere tu wi win yenugibu turi me ba kon ka waaru dimə dee dee, n koo koora buka be yina.
- 4. Tənu baawere u saria mə wi ka gabu bu səm kowobun yigbe te ta ra ka be yine swii, kpa bu kpan yigbe merosu səə du si su ko nda ka be sune.

Damba 24

Tənu baawere u saria mə ù wera, u dwee, ù səmburu ko u ku saka sarasia, kpa ù weraru ka kəsiaru giru mau sanam ka sanam.

Damba 25

- 1. Tənu baawere u saria mə ù waaru diisina mɛ u koo ka win bwaa dobu, win bwɛ, ka win yenugibugia nəəri, nde dianun bera, yanu waayeru, dokotoro tim. Win səmburu tà n yəra, ù n bara ù n yɛmə kua, ka sere yè u mə yà n buera n kun ka win gəru kiru, u saria mə nəm kɛrun yigbɛru tu wii dera.
- 2. Yəəniru ka biru ta saria mə bu te nəəri gem gem. Kurə wi na ka kurə kpaaru mə win bibu, ka wi na ǹ ka kurə kpaaru mə n bibu, be kpurə somi tee tera ba ko be ko.

Damba 26

- 1. Tənu baawere weene ù keu ko. Keu ya weene bu ye ko n kun ka gobi, n n man kere keu dii piibinugia. Kei dii piibinunkeu ya saa tirasi. Keu nəman səm meeribu gia ka gbankəkə səm meeeribugia n weene bu n saa təmbu kpurongia, saa ba ka yen saka tura.
- 2. Yè tənu kasu keu səə yera bwee dora, n wa tənum asaria ka win tiin mərun nəni dokebu bu dam sosi. Keu ya weene yu somi me nəəsina, suuru, ka kiru ta kon ka waa tem kpuro, bwese wuunu kpuro n kun me gusunə saarugibun mi. Kpa yu kpam yigbe baka te ba soka ONU somi ten wəri səə mè ta koo ka sina seeru swii andunia səə.
- 3. Biin tundo ka biin mero ba ayeru mə bu ben bibu keu doke swaa yè ba ki səə.

Damba 27

- 1. Tənu baawere koo kpi, dwee bi təmba mɔ̀ ù bi du ma u ki, kpa ù bin baruba di. Tənu baawere koo kpi ù kasoo səɔ du kpa ù yen arufaani di.
- 2. N weene su ka tabu yari, n wa wi u kasoo mɔ̀ (gaanun gəsiabun bera, tire yoran beran) ù yen arufaani di.

Damba 28

Tənu baawere u saria mə ù ko mɛ u koo ko, təmbu səə ka tem tukumə, baayere ya n ka nəə nɛ saria ka tii məə tèn gari ba kpara mi səə kpa təmbu ka yè səmburu ko.

Damba 29

1. Tənu, tirasi, səmbura, wi yiiye ù samaa kua domi mi səəra u ko win baayere siisia mɛ u ki.

- 2. Tənu à n asaria ka tii məru mə a n maa winsingia geriti, a n tii ye n wa goo ù ku ka googia menna kpa wuu gu ka sina see. Ba ne mi be tənun ayera yəra, mi n dia googiru ta torua.
- 3. Saria be ka tii məə te, ye kpuro, ba ǹ ka yo səmburu mə̀ bunanam. Nde mɛ yigbɛ bakate ONU ya yii mɛsuma ba koo sua.

Damba 30

Yè ka yè ba yii tənun asarian bera mi baasi, kpunaa gaa ka kookoosu gasu maa sari, si ba koo tusia nɛnɛm, tem gam, bu ka saria ka tii məə te ba kpara mi kpeera - sia pai.